

VOLDSTEDET OG SKOVSGAARD MØLLE: Velkommen til Skovsgaards natur

Stien starter i det sydvestlige hjørne af Skovsgaards park. I perioder kan den være omlagt på grund af græssende dyr – følg da skiltene. Ruten er ca. 2 km og afmærket med hvide trekanter - rigtig god tur!

Vigtigt når du færdes på markerne:

- Hold afstand til de græssende dyr.
- Hunde må ikke medtages i indhegninger med dyr. Alle andre steder skal hunde føres i snor.
- Stien er delvis en trampesti. Årstiderne, markarbejde og planternes vækst kan påvirke passagen.
- Færdsel sker på eget ansvar.

1 Hestehauge

Hestehauge hedder marken, hvor sporet starter - et gammelt ord for hestehaven. Her har Skovsgaards mange heste tidligere gået på græs. Skovsgaards marker dyrkes i et sædskifte, hvor der veksles mellem afgrøder med bælgplanter: kløvergræs eller hestebønner og forskellige kornafgrøder: rug, byg, havre og forskellige sorter af hvede som for eksempel spelt, ølandshvede og dalarhvede. En af fordelene ved at skifte mellem bælgplanter og kornafgrøder er, at kløver ved hjælp af særlige rodknolde kan binde frit kvælstof og derved skaffe næring til egen vækst - og lidt til andre planter omkring dem. Hyppige skift mellem forskellige afgrøder gør det desuden lettere at undgå skadedyr og plantesygdomme.

2 Det middelalderlige voldsted

Banken, der delvis omkranses af en sø/sump er resterne af et middelalderligt voldsted. Søen har oprindeligt været dybere og har engang helt omkranset banken, med det formål at holde angribende fjender på afstand. Udgravninger har vist, at der også har været en jordvold langs inder-siden af voldgraven med en træpalisademur på toppen. Få stolpehuller på selve voldstedet tyder på, at stedet ikke har været benyttet til fast beboelse, men kun har været brugt som tilflugtssted i ufredstider. Potteskår fundet på voldstedet har vist, at anlægget har været i brug frem til slutningen af 1300-tallet. Hvor den faste beboelse har været, er uvist.

Danmarks Naturfond genskabte i 2001 vådområdet omkring det gamle voldsted, der siden begyndelsen af

1800-tallet havde været tørlagt ved dræning. Genskabelsen af vådområdet er sket ved at grave drænrør op hele vejen rundt om voldstedet, således at drænvandet danner en sø. Det genskabte vådområde er ideelt som ynglested for Skovsgaards mange padder - f.eks. grøn frø, springfrø samt stor og lille vandsalamander. Søen er med til at rense det drænvand, der kommer fra de omliggende marker: I det iltfattige sumpmiljø i søens bund, sker der en omsætning af drænvandets nitrat til luftformigt frit kvælstof. Herved er der mindre kvælstof i det vand, der når ud i de danske farvande.

I og omkring vådområdet vokser blandt andet vejbrede-skeblad, pindsvineknap, dunhammer, tiggerranunkel, vandpileurt og flydende vandaks. Det gamle voldsted får lov at stå som ugræsset blomstereng frem til sensommeren til glæde for insektlivet. Herefter pudses arealet af for opvækst af buske og Skovsgaards dyr kommer på eftergræsning.

3 Vandhullerne

Vandhullet er et af de 25, der findes spredt på Skovsgaards marker. Det er gravet i begyndelsen af 1800-tallet for at give drikkevand til dyrene der græssede på marken. Vandhullets bredder er på 3 sider forstærket med en lodret stensætning så dyrene ikke trådte siderne ned. Den fjerde side er svagt skrånende og brolagt med sten, så dyrene kunne komme ned og drikke. Vandhullerne vil helt naturligt få tilført næringsstoffer fra de omgivende marker, når det regner. I gamle dage blev vandhullerne ca. hvert 15. år tømt for det næringsrige bundslam, som blev brugt til gødning på markerne. På Skovsgaard vedligeholdes vandhullerne fortsat på denne måde - sidst blev dette vandhul rensat for næringsstoffer i 2012. Ved samme lejlighed blev skyggende træer og buske skåret ned for at sikre lys og gode levebetingelser for vandhullets planter og dyr.

4 Den gamle byvej

Markvejen langs hegnet er den gamle byvej, der i 1700-tallet var den eneste forbindelse mellem møllen og Hennemved. Her har Skovsgaards fæstebønder kørt med deres korn på vej til møllen.

5 Skovsgaard Mølle

Siden midten af 1600-tallet har der stået en mølle på "Møl-

lebjerget". Oprindeligt var det en stubmølle, der efter en brand i 1834 blev erstattet med en hollandsk vindmølle. I 1904 brændte også denne, og den nuværende mølle blev opført. Møllen har fungeret indtil midten af 1950'erne - som en af de sidste på Langeland. Møllen holdes løbende ved lige - senest med en ny ving i foråret 2015. Til møllen er knyttet et møllelaug, der jævnligt i løbet af sommeren holder åbent i møllen. Nærmere information fås ved Skovsgaard Naturformidling (62572666).

6 Møllegården

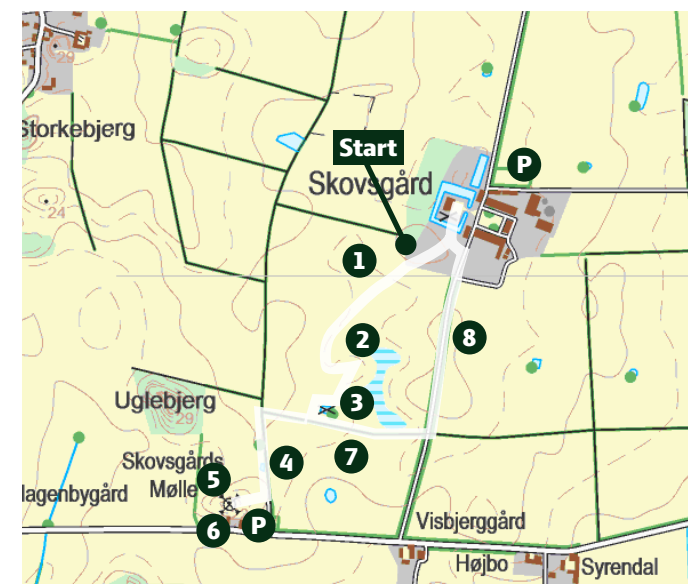
Møllegården er fra 1830. Fra bakken har man kunnet køre direkte ind på lofterne, der har været brugt som kornlagre.

Se efter den gule folderkasse - her starter sporet

Ruten er på sporet afmærket med hvide trekanter på pæle

500 m

7 De levende hegn

Stien følger det gamle hovedgårdshegn tilbage til kastanjealléen. Her var i sine tider adskillelsen mellem herremandens og fæstebøndernes marker. I hegnene vokser blandt andet vild æble, vild pære, rød kornel, avnbøg, navr, rose, tjørn og hyld. Disse hegnplanter er vigtige som føde- og levested for mange fugle, pattedyr og insekter. Skovsgaard har i alt ca. 16 km levende hegn.

I gamle dage blev hegnene passet ved stynning. Det betyder, at hegnene skæres ned til grunden og får lov at skyde op på ny. Grenene blev brugt til bl.a. flethegn og brændsel. Hegnene blev typisk stynet ca. hvert 8. år, når marken op til hegnene skulle ligge brak (uden dyrkning) et år, som led i sædskiftet. På den måde var der hele tiden en mosaik af nyligt stynede hegn og hegn, der var vokset godt til. Danmarks Naturfond styrer Skovsgaards levende hegn med et interval på 15-20 år. Spredt i hegnene bevares store træer, som i dette hegn de gamle ege, der stod her helt tilbage i de tider, hvor fæstebønderne knoklede på markerne.

8

Kastanjealléen var i tidligere tider hovedindkørsel til Skovsgaard.

Kortsignaturer - rutekort

	Levende hegn		Sø/vådomr.
	Skov		Bygninger
	Vej		
	Rute (hvid)		

4 Henvisning til forklaring

© Kort & Målestyrelsen (G. 21-01)

Stien over voldstedet til Skovsgaard Mølle er en af de 5 stier, der fører gennem herregårds-landskabet på Danmarks Naturfond's økologiske herregård Skovsgaard på Langeland. Skovsgaard ligger ca. 13 km syd for Rudkøbing. Fra Lindelse køres mod øst til Hennemved, hvorfra der er skiltning til Skovsgaard. Den grønne firkant svarer til rutekortet på indersiden.

Yderligere information

Danmarks Naturfond Skovsgaard,
Kågårdsvej 12, Hennemved, 5900 Rudkøbing
Fondsadministrator: Bjarne Hanse, tlf.: 62 57 14 15
Mail: danmarksnaturfond@danmarksnaturfond.dk
www.danmarksnaturfond.dk

Naturformidling

Marianne Krag Petersen
Danmarks Naturfredningsforening
Tlf.: 62 57 26 66. Mail: mkp@dn.dk
www.dn.dk

Projekt „Spor i Landskabet“ åbner markerede spor i hele landet

Projektet har følgende samarbejdspartnere:
Danmarks Jægerforbund, Danmarks Naturfredningsforening,
Dansk Skovforening, Friluftsrådet, Kommunernes Landsforening,
Landbrug & Fødevarer, Landdistrikternes Fællesråd, Naturstyrelsen.
Støttet af Nordea-fonden og Miljøministeriet.

NORDEA FONDEN
Vi støtter gode liv

Tekst: Marianne Krag Petersen
Illustrationer: Michael Pedersen

Yderligere oplysninger om „Spor i Landskabet“ fås hos:
Landbrug & Fødevarer, Axeltorv 3, 1609 København V
E-mail: spor@lf.dk

www.spor.dk

Sporene på Skovsgaard: Voldstedet og Skovsgaard Mølle

**Spor i
Landskabet**